

Renata Kosak
Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu
rkosak@biblioteka.wroc.pl

Biblioteka publiczna w szkole. Czy to dobry pomysł?

Streszczenie: Autorka przedstawia zasady funkcjonowania filii Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu zlokalizowanych na terenie szkół oraz sposób realizowania przez nie zadań biblioteki szkolnej. Przytacza przykłady działań podejmowanych wspólnie ze szkołą i projektów MBP upowszechniających czytelnictwo wśród dzieci i młodzieży.

Słowa kluczowe: Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu, biblioteki publiczne, szkoły, upowszechnianie czytelnictwa, kampanie czytelnicze

Pierwsza wizyta w bibliotece

W polskiej rzeczywistości biblioteka szkolna jest często pierwszą biblioteką, do której trafia młody człowiek. Jeżeli rodzice nie zadbają wcześniej o zapisanie dziecka do biblioteki publicznej, dopiero w wieku sześciu, siedmiu lat uczeń ma szansę zostać czytelnikiem biblioteki.

Nauczyciele bibliotekarze często współpracują z bibliotekami publicznymi w realizacji programu edukacji czytelniczej i medialnej. Wiedząc, że wykształcenie nawyku czytania najskuteczniejsze jest w młodszym wieku i ma wielki wpływ na wszechstronny rozwój dziecka, bibliotekarze podejmują wspólne działania, zachęcające dzieci i młodzież do sięgania po książkę. Zakres tej współpracy jest większy lub mniejszy i zależy głównie od nastawienia i chęci bibliotekarzy.

Rozwiązanie wrocławskie

We Wrocławiu poszliśmy nieco dalej. Powstała możliwość zlokalizowania niektórych filii MBP na terenie szkół. W chwili obecnej 15 filii mieści się w różnych szkołach Wrocławia:

1. 7 w szkołach podstawowych,
2. 6 w gimnazjach,
3. 2 w zespołach szkół zawodowych.

Podstawą funkcjonowania filii Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu w obiekcie szkoły jest zawarcie *Umowy użyczenia* pomiędzy dyrektorem Departamentu Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego Wrocławia lub dyrektorem szkoły posiadającym pełnomocnictwa prezydenta a dyrektorem Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu.

W umowie zostały określone zobowiązania MBP wobec konkretnej szkoły, tj.:

1. ponoszenie kosztów bieżących remontów i napraw, wyposażenia biblioteki, zakupu zbiorów, zatrudnienia personelu, utrzymania sieci komputerowej i telefonicznej, prowadzenia imprez czytelniczych (koszty eksploatacji użyczonego lokalu, tj. koszty ogrzewania, wody i energii elektrycznej, pokrywa szkoła),
2. prowadzenie w użyczonym lokalu działalności statutowej,
3. realizacja działań z zakresu edukacji czytelniczej i medialnej,
4. udzielanie informacji biblioteczno-bibliograficznej,
5. tworzenie i udostępnianie baz danych,
6. edukacja i wychowanie, rozwijanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych i czytelniczych uczniów.

Do *Umowy użyczenia* dołączony został odrębny dokument: *Zasady współpracy pomiędzy filią Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu a szkołą*. Określa on podstawy podejmowania działań w zakresie gromadzenia i udostępniania zbiorów oraz realizacji zadań z edukacji czytelniczej, medialnej i kulturalnej uczniów.

W ośmiu szkołach lokale dla bibliotek zostały zaprojektowane i wybudowane od podstaw.

*Fot. 1. Filia nr 29 MBP przy Gimnazjum nr 13 we Wrocławiu
Fot. R. Kosak.*

W pozostałych siedmiu pomieszczenia udostępnione przez szkołę zostały wyremontowane i przystosowane do wypełniania nowych zadań.

Przestrzenie wnętrza zapewniają dobre warunki do optymalnego ustawienia zbiorów bibliotecznych i realizacji różnych imprez czytelniczych.

Powierzchnia bibliotek:

1 biblioteka — 30 m²,

4 biblioteki — 100 do 150 m²,

6 bibliotek — 200 do 400 m²,

4 biblioteki — 500 do 600 m².

Osobne wejście od strony szkoły dla uczniów i nauczycieli oraz osobne z zewnątrz dla pozostałych czytelników są dogodne dla wszystkich użytkowników biblioteki. Nowe biblioteki są przestronne i ładnie zaaranżowane. Wyposażono je w funkcjonalne meble i komputery z dostępem do Internetu. Urządzone zostały specjalne, przyjazne miejsca dla dzieci i młodzieży.

*Fot. 2. Huśtawka w Filii nr 4 MBP przy Szkole Podstawowej nr 17 we Wrocławiu
Fot. R. Kosak.*

Inne przykłady aranżacji bibliotek:

- Filia nr 7, ul. Suwalska 3 przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 12 (http://www.biblioteka.wroc.pl/galeria-31-namiot_pod_schodami_filia_nr_7_ul.html),
- Filia nr 18, ul. Grabiszyńska 236a przy Zespole Szkół Budowlanych (http://www.biblioteka.wroc.pl/galeria-39-siedzonko_w_regale_filia_nr_18_ul.html),

- Filia nr 29, ul. Reja 1/3 przy Gimnazjum nr 13 (Filia nr 4, ul. Wieczysta 105 przy Szkole Podstawowej nr 17 http://www.biblioteka.wroc.pl/galeria-34-wnetrze_biblioteki_przy_ul_reja.html).

Wydłużeniu uległ czas otwarcia biblioteki dla czytelników. Przedpołudniowe godziny otwarcia uzgodnione zostały z dyrekcją szkoły, aby dostosować je do potrzeb uczniów i nauczycieli. Po zakończonych lekcjach wejście do szkoły jest zamykane. Czytelnicy chcący korzystać z biblioteki do godzin wieczornych, mogą wchodzić przez wejście zewnętrzne. Biblioteka czynna jest także w czasie ferii i wakacji. Taki system funkcjonowania sprawdził się. Nie stwarza sytuacji konfliktowych między użytkownikami w różnym wieku, przeciwnie, sprzyja integracji międzypokoleniowej. Razem z dziećmi do biblioteki przychodzą ich rodzice i dziadkowie.

Uczeń zapisany do biblioteki w pierwszej klasie szkoły podstawowej czyta książeczki przeznaczone dla najmłodszych czytelników. Kilka lat później sięga po literaturę młodzieżową. Po ukończeniu szkoły nie żegna się z biblioteką, ciągle jest jej czytelnikiem. Biblioteka zapewnia mu lekturę odpowiednią do wieku i zainteresowań.

Mając na względzie wymagania stawiane przez szkołę, dyrektor MBP zadbał o to, by bibliotekarze pracujący w bibliotekach realizujących zadania bibliotek szkolnych posiadali odpowiednie kwalifikacje zawodowe, także pedagogiczne.

Potrzeby czytelnicze wynikające z programów nauczania uwzględniane są przy uzupełnianiu księgozbioru. Bibliotekarze pamiętają o zakupie odpowiedniej liczby lektur szkolnych oraz książek z zakresu pedagogiki i wychowania. Podczas zakupów brane są pod uwagę zamówienia na książki składane przez nauczycieli. Jeśli filia nie posiada potrzebnej książki lub czasopisma i nie jest możliwy ich zakup, konkretna pozycja sprowadzana jest z innej filii.

Bogaty księgozbiór, kompetentni bibliotekarze i przyjazna atmosfera sprawiają, że zarówno uczniowie, jak i nauczyciele chętnie przychodzą do biblioteki. Jest ona otwarta na potrzeby szkoły. W jej pomieszczeniach często odbywają się spotkania zespołów przedmiotowych, zajęcia nauczania indywidualnego dla uczniów, spotkania dziecięcych i młodzieżowych klubów czytelniczych. Kierownik filii uczestniczy w zebraniach rady pedagogicznej. Biblioteka jest zawsze czynna podczas organizowanych przez szkołę spotkań z rodzicami, a także w czasie dni otwartych szkoły.

Zgodnie z harmonogramem ustalonym ze szkołami realizowany jest program edukacji czytelniczej i medialnej. Dużym zainteresowaniem cieszą się tematy związane z kształceniem umiejętności wyszukiwania informacji w księgozbiornie, bazach komputerowych i Internecie oraz z zasadami sporządzania opisów bibliograficznych. Prowadzone są też lekcje tematyczne, dotyczące np. historii książki i pisma, edukacji regionalnej, poznawania polskiej tradycji.

Uczniowie klas pierwszych szkół podstawowych przyjmowani są uroczyście do grona czytelników na imprezach organizowanych z tej okazji. Dla uczniów klas maturalnych prowadzone są zajęcia grupowe i indywidualne pomagające w wyborze tematu pracy maturalnej z języka polskiego i właściwym doborze literatury do jego opracowania.

Wspólne działania biblioteki i szkoły

Nauczyciele i bibliotekarze często podejmują wspólne działania upowszechniające szeroko rozumianą kulturę i czytelnictwo.

Przykłady:

1. Filia nr 16 MBP i Gimnazjum nr 7 im. Tradycji Herbu Wrocławia wspólnie zrealizowali projekt pod nazwą „Nauka chodzenia”, który miał na celu zapoznanie młodzieży gimnazjalnej i licealnej z twórczością wrocławskiego poety — Tadeusza Różewicza. Projekt przybliżał osobę i twórczość poety, skłaniał do zastanowienia się nad obecnością poezji w życiu. Zaproponowano uczniom udział w różnych konkursach, wystawach, warsztatach, spotkaniach i lekcjach. Przygotowane zostało zestawienie bibliograficzne, powstała strona internetowa projektu, w Światowym Dniu Książki w tramwaju rozdawana była broszurka z poezją Tadeusza Różewicza.

We wszystkich działaniach prowadzonych w ramach projektu uczestniczyło około 1000 osób.

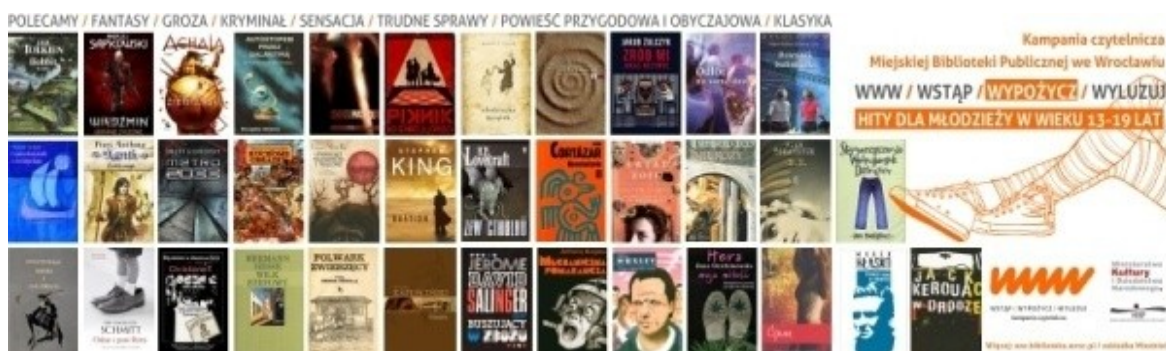
2. Filia nr 29 MBP, Gimnazjum nr 13 im. Unii Europejskiej i Przedstawicielstwo Regionalne Komisji Europejskiej we Wrocławiu zrealizowali projekt „Wystawa Europejska”. Aktywny udział w projekcie wzięli uczniowie drugich klas gimnazjalnych. Uczestniczyli w spotkaniach poświęconych Unii Europejskiej organizowanych przez bibliotekę. Pod kierunkiem nauczycieli przygotowali na konkurs prezentację jednego kraju będącego członkiem Unii Europejskiej. Zebranie niezbędnych eksponatów, wyszukanie informacji o krajach, opracowanie scenariusza i przygotowanie oprawy plastycznej zajęło kilka miesięcy. Po półrocznych przygotowaniach, 13 marca 2013 r., w dniu Święta Szkoły, wystawa została uroczyście otwarta. Na zorganizowanych przez uczniów stoiskach prezentowano historię poszczególnych krajów, ich kulturę, osiągnięcia naukowe i gospodarcze. Wystawę obejrzeli wszyscy uczniowie i nauczyciele. Podczas uroczystości podsumowującej projekt ogłoszono wyniki konkursu i wręczono nagrody.

3. Filia nr 44 MBP, MultiCentrum2 i Zespół Szkół nr 4 zrealizowali projekt „[Miłoszne single](http://www.biblioteka.wroc.pl/strona-390-miloszne_single.html)” (http://www.biblioteka.wroc.pl/strona-390-miloszne_single.html). W oparciu o teksty Czesława Miłosza młodzież stworzyła utwory hip-hopowe. Pod kierunkiem muzyka w MultiCentrum2 uczniowie samodzielnie nagrali podkład muzyczny, wykorzystując przedmioty użytku codziennego, np. garnki, papier, plastik oraz głos ludzki. Prace nad rytmem tekstu i prawidłową dykcją prowadził nauczyciel języka polskiego. Uczniowie uczestniczyli też w warsztatach literackich poświęconych życiu i twórczości Miłosza.

Działania MBP promujące czytanie, adresowane do dzieci i młodzieży

Działania promujące książki i czytanie wśród dzieci i młodzieży podejmowane są przez wszystkie filie MBP, nie tylko przez filie mieszczące się w szkołach. Wyniki statystyczne pokazują, że przynoszą one wymierne efekty. Z wrocławskich bibliotek publicznych korzysta 49,6% gimnazjalistów i 54,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Z myślą o młodzieży w wieku 13–19 lat zainicjowana została kampania czytelnicza współfinansowana przez MKiDN: [WWW/wstap/wypożycz/wyluzuj](http://www.wstap.wypożycz.wyluzuj.pl) (http://biblioteka.wroc.pl/strona-776-www_wstap_wypożycz_wyluzuj.html). Jej celem jest promocja czytelnictwa wśród młodzieży, pokazanie, że biblioteka może być atrakcyjnym miejscem, a czytanie jest trendy. Działania prowadzone są wielotorowo. We wszystkich filiach rozdawany jest informator z ofertą dla młodzieży oraz inne materiały promocyjne, na stronie internetowej MBP założona została zakładka „Młodzież” z informacjami o kampanii. Przygotowano listy książek szczególnie polecanych, akcja „hit, kit czy ok” daje możliwość wystawienia błyskawicznej recenzji przeczytanym książkom, w wybranych filiach ustawione zostały banery hitów książkowych. Zaproponowano młodzieży udział w warsztatach literackich, muzycznych, plastycznych i teatralnych. Zaaranżowano specjalny kącik dla młodzieży w Filii nr 44, w którym można wygodnie rozsiąść się z książką i poczytać.

*Fot. 3. Baner hitów książkowych
Fot. R. Kosak.*

Projekt rozpoczęty w styczniu będzie realizowany do końca roku 2013.

Od sierpnia 2012 r. w ramach programu GRUNDTVIG realizowany jest w MBP dwuletni projekt zatytułowany WORD (SŁOWO). Częścią tego projektu były warsztaty graficzne i malowanie kolorowymi markerami ściany w czytelni biblioteki przy ul. Eluarda. Uczniowie mogli zmienić wygląd biblioteki według własnego pomysłu. Ściana została wcześniej wyklejona tapetą z grafikami gimnazjalistów i grafików z Francji, Niemiec, Czech i Polski. W tak przeobrażonej czytelni ustawione zostały wygodne, miękkie pufy. Nowo zaaranżowane wnętrze bardzo spodobało się młodzieży.

*Fot. 4. Malowanie ściany w czytelnicy Filii nr 2 MBP przy Gimnazjum nr 12 we Wrocławiu
Fot. R. Kosak.*

Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu bierze udział w wielu konkursach ogłoszonych m.in. przez MKiDN. Dzięki otrzymanym grantom możliwa jest realizacja większej liczby projektów upowszechniających kulturę i czytelnictwo. Zasięgiem swoim często obejmują one też filie zlokalizowane w szkołach. Dzięki temu do uczniów łatwiej dociera informacja o ofercie, jaką ma dla nich MBP.

Korzyści wynikające z umiejscowienia filii MBP w szkołach

Wypełnianie zadań biblioteki szkolnej przez filię biblioteki publicznej daje każdej ze stron wymierne korzyści:

1. większe lokale biblioteczne,
2. nowoczesne, funkcjonalne wyposażenie,
3. bogatsze, bardziej aktualne zbiory,
4. dłuższy czas otwarcia biblioteki,
5. biblioteka czynna także w czasie ferii i wakacji,
6. bogata oferta kulturalna i edukacyjna,
7. zajęcia dla dzieci i młodzieży podczas ferii i wakacji,
8. mniejsze koszty dla każdej ze stron.

Współpraca ze szkołami układa się dobrze. Po kilkunastu latach funkcjonowania filii Miejskiej Biblioteki Publicznej we Wrocławiu na terenie szkół możemy powiedzieć, że wrocławskie rozwiązanie sprawdza się w praktyce. Nie znalazły potwierdzenia w rzeczywistości obawy, że uczniom może grozić jakieś niebezpieczeństwo ze strony

innych użytkowników biblioteki. Przez te wszystkie lata nie doszło do żadnej sytuacji konfliktowej.

Warto było podjąć się realizacji tego projektu. Wszystkich, którzy chcieliby zobaczyć nasze biblioteki, zapraszamy do Wrocławia.